

BUTLLETÍ DE LA COLÒNIA I VILA DE FORCALL

Bisgarçis

ANY LIV

Nº 323

TARDOR - HIVERN 2015

DIPÒSIT LEGAL: B. 12.028-70

“Forcall engalanat”

Per celebrar les festes nadalenques.

Foto: Ximo Segura

EDITORIAL

■ DE LA RETÓRICA.

Este año 2016 nos llega cargado de incertidumbre. Los bisiestos tienen su "qué" pero éste, dado el panorama político, social y económico va a ser cuando menos "interesante". Esta palabra que se usa con mucha frecuencia, en realidad esconde que no se conocen bien las consecuencias de lo que se propone, si va a ser bueno o malo o es la respuesta difusa a algo que nos desagrada pero no nos atrevemos a criticarlo abiertamente. Con ella ganamos tiempo y en honor a la verdad, le ponemos un adjetivo que no significa realmente mucho pero que no levanta controversia. Ah la retórica! Esta ciencia se inició unos 500 años antes de Jesucristo en Siracusa (Sicilia, Italia) cuando los griegos llegaron para formar una colonia. El conquistador, necesitaba tierras para dárselas a sus compañeros, tierras que obviamente ya tenían dueño. Si tenemos en cuenta que la definición es "la técnica de expresarse de manera adecuada para lograr convencer al destinatario o deleitarlo", es fácil imaginar que los siracusanos se quedaron sin tierras, aunque no sabemos cómo les persuadió. Los romanos perfeccionaron la retórica tanto para la política como la filosofía y el derecho. Sobrevivió la Edad Media y llegó a la universidad, formando parte de las artes liberales como la astronomía o la matemática y continuó en la edad Moderna hasta nuestros días, favorecida por la política. En nuestro país, sin embargo, ha quedado como el arte de hablar y no decir nada, la manera de eludir el compromiso y cuanto a lo de deleitar, creo que pocos lo suscribirían. Además como aquí los oradores hablan todos a vez, es difícil seguir los argumentos y cuando podemos oírlos tampoco estamos seguros de si lo que hemos

entendido es lo que querían decir. Claro que esto tiene la ventaja que según los sucesos posteriores, se puede adaptar, es decir, se pueden hacer "varias lecturas"; arriba o abajo, derecha o izquierda, buena o mala. Como además según la lógica parlamentaria, el enemigo a batir ayer, es un posible aliado necesario mañana, se pasa del frío al calor y de ser un ente casi despreciable a considerarlo un buen compañero de viaje. Menos mal que los ciudadanos tienen capacidad de discernimiento, paciencia y tolerancia y sobre todo, toman las decisiones diarias con una sabiduría que para sí quisieran nuestros políticos que deberían según la definición de retórica, por lo menos deleitarlos.

Nosotros tendremos este año una celebración nada retórica que nos es muy próxima; la Colonia cumplirá 60 años. No vamos a dejar pasar una cifra tan redonda porque la asociación sigue cumpliendo su cometido de enraizar nuestras vidas con Forcall y su gente. Ahora no llegamos en autocar, pero la sensación de estar en casa en cuanto uno divisa el campanario y ve el pueblo recogido y cálido entre los ríos, es la misma. El interés por los antepasados, favorecido por la tecnología moderna es innegable, pero además hay una corriente afectiva con "lo forcallano" que se amplía con la edad, con los recuerdos, con la luz y el cielo y no se rompe a pesar de llevar años fuera, ni tiene que ver con los días que uno pasa físicamente en el pueblo...tiene su razón en un sentido de pertenencia, casi diría, de tribu, de la que no se quiere prescindir. Por eso lo celebramos y continuaremos facilitando y favoreciendo ésta unión trabajando juntos para mantener fiestas, tradiciones e historia.

ASSEMBLEA DE LA COLÒNIA

Un any més hem celebrat plegats l'assemblea anual de la Colònia a Forcall, l'edició d'aquest any ha d'avançat una mica al que es habitual, aprofitant que la festivitat del Pilar va caure en dilluns. El diumenge 11 d'octubre va tenir lloc l'assemblea, la jornada va començar amb l'habitual missa, oficiada per mossèn Marcos Gascón, a qui volem agrair la seva desinteressada disposició.

Al mig dia va començar la reunió a la sala capitular de l'Ajuntament, seguint l'ordre del dia establert, la secretaria Llum Polo va llegir l'acta de l'assemblea anterior que va ser aprovada per tots els presents, i seguidament va donar la paraula als altres intervinents, Jordi Fornell va donar el balanç econòmic, Sergi Bordàs l'informe d'activitats fetes, Ismael Carbó va parlar de les activitats a realitzar, destacant un ambiciós projecte de recopilació de la memòria forcallana, finalment Ferran Sales va fer l'informe de presidència i la proposta d'augment de quotes, que es va fixar amb 13 euros, aquest augment de 1 euro es fa per compensar una mica del despeses bancaries, que darrerament han augmentat de forma significativa, sobretot pel tema dels rebuts tornats per falta de l'actualització de les dades bancaries, aquest és un repte que tenim actualment totes les associacions.

Tot seguit Carme Ferrer ens va fer una xerrada sobre la indumentària característica de la nostra comarca, com a preludi d'una exposició que s'està preparant pel proper any. La xerrada va anar més enllà de parlar dels vestits, va explicar anècdotes interessants i al hora

Presentació del disc de J. Barreda

divertides i va ser seguida amb molta atenció pel nombrós públic assistent. Al proper número Carme ens farà un article sobre aquest tema.

Sense perdre temps, per poder seguir l'atapeït ordre del dia, Juan José Barreda ens va delectar amb unes peces del seu nou disc "Sentidos al aire", va impressionar a tots amb la seva sentida interpretació, únicament amb guitarra i sense acompanyament, agrai'm a Juanjo la seva col·laboració. Tots els assistents li van dedicar un gran aplaudiment, la presentació del disc va ser, sens dubte, la millor manera de tancar aquesta part de l'assemblea.

En acabar els actes de l'ajuntament, ens vàrem reunir tots al nou pavelló municipal, per tal de gaudir del dinar de germanor que ens va preparar el Faixero de Cinctorres, en total 170 comensals que vam omplir el pavelló perfectament engalanat. El menú, amb productes de la nostra terra, olla, caldereta de ternera i collà, va ser dels gust de tots els assistents, també vam poder comprar loteria i pagar les quotes els que preferim fer-ho en mà, per tal d'evitar despeses bancaries.

Agrair especialment la col·laboració de l'Ajuntament de Forcall i dels empleats municipals que han fet tot el possible per que puguem celebrar l'assemblea. Recordar que el proper any serà el seixantè aniversari de la Colònia, una xifra rodona, os esperem a tots l'any vident.

Mossèn Marcos en la missa.

IMATGES DE L'ASSAMBLEA

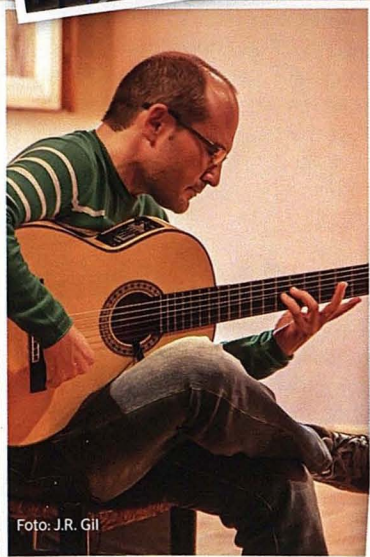

Foto: J.R. Gil

Xarrada de Carme Ferrer sobre la indumentària forcallana, seguida atentament pel públic assistent. A la pàgina anterior diferents moments de la diada, la taula presidencial amb la intervenció Ferran Sales, la sentida interpretació de Juanjo Barreda, captada pel fotògraf José Ramón Gil, una vista general de la sala. Per tancar el dia el dinar de germanor al flamant pavelló perfectament decorat i els membres de la junta amb uns quants vocals emèrits, satisfets després de una jornada meravellosa.

PRESENTACIO DEL DISC A BARCELONA

El dissabte 28 de novembre Juanjo Barreda va presentar el seu últim disc, "sentidos al aire", al seu barri natal, al casal de la Prosperitat de Barcelona. En aquest treball Juanjo reflexa la seva manera d'entendre la música i el mon de la guitarra flamenca. Va estar acompanyat amb un conjunt de músics que

es van anar incorporant poc a poc al escenari, el resultat va ser genial. El nombrós públic assistent es va mostrar entregat des del primer moment, un bon grapat de forcallans no ens vam voler perdre l'espectacle i vam assistir a la presentació. Gracies Juanjo pels bons moments que ens has fet passar.

LA MOLETA

RAMIRO PÉREZ MILIÁN, FRANCESC-XAVIER DUARTE MARTÍNEZ, FERRAN ARASA I GIL

NOVENA CAMPANYA D'EXCAVACIONS A LA CIUTAT ROMANA DE LESERA (LA MOLETA DELS FRARES, FORCALL-ELS PORTS)

En aquesta nota presentem un avanç dels resultats de la campanya d'excavacions de 2015 realitzada a la ciutat romana de *Lesera*, que fou finançada per la Mancomunitat Comarcal dels Ports en el marc del Pla Formatiu d'auxiliars en Arqueologia del Taller d'Ocupació, i es desenvolupà de manera discontinua entre els dies 16 de març i 22 de juliol. Les excavacions es feren en el marc de les pràctiques dels alumnes d'aquest taller¹. L'actuació consistí en la continuació dels treballs començats en els anys 2008-2009 als sondeigs 6 i 8 (Arasa 2009a), situats al sector N de la plataforma inferior del jaciment (fig. 1). Les conclusions que exposem tenen un caràcter provisional, atès que encara no ha finalitzat l'estudi dels materials recuperats.

SONDEIG 6

Està situat al costat O del mur de contenció de la terrassa central i inicialment tenia unes dimensions de 2 x 7,5 m. En la campanya de 2009 s'havia trobat el fonament UE 609 a una distància de 5,8 m del mur de contenció. A l'inici dels treballs aquest sondeig tenia els perfils ensorrats per l'acció de la pluja, de manera que la primera

tasca fou la seua neteja i regularització, el que va suposar l'ampliació de la superfície excavada fins a 5 x 7,5 m. Dissortadament, un episodi de pluges torrencials provocaren un nou ensorrament dels perfils quan anàvem a iniciar l'excavació del fonament UE 609 per tota la nova extensió. Després d'una nova neteja, continuàrem amb els treballs fins a poder documentar-ne l'amplària, que com ja s'havia vist té un màxim d'1,20 m, i observar que es trobava desplomat cap a l'O. L'escassa ceràmica que aparegué, alguns diminuts fragments de TS aretina, permeté confirmar la datació obtinguda l'any 2009, que en situava la construcció entre un moment avançat del regnat d'August i el de Tiberi. Malauradament, quan s'havia tret a la llum una alçària màxima de 25 cm d'aquest fonament, un segon episodi de pluges torrencials va ensorrar de nou els perfils i no ens permeté finalitzar l'excavació. Arribats en aquest punt, i com que s'estava excavant alhora el sondeig 8, decidírem abandonar el 6 i centrar-nos en aquell. D'altra banda, resulta estrany el fet que aquesta estructura es trobe desplomada cap a l'O, cosa que tractant-se d'un fonament planteja alguns problemes d'interpretació que en l'estat actual de la recerca no podem explicar amb seguretat.

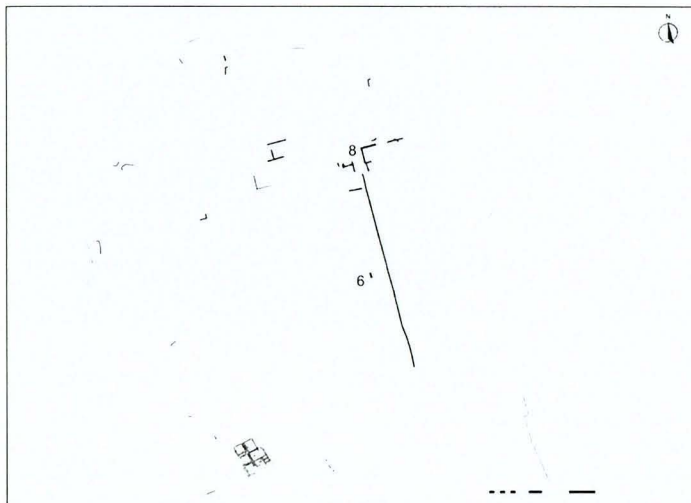

Fig. 1. Plànol topogràfic del sector N de la Moleta amb la localització dels sondeigs 6 i 8, on s'ha treballat en la campanya de 2015.

SONDEIG 8

Està situat tot just al N del mur de contenció de la terrassa central, en una zona que fou parcialment excavada l'any 1958 per un grup d'aficionats. En la campanya de 2008 començà a excavar-se un espai de 4,20 m d'amplària i una longitud mínima de 4,6 m, delimitat per murs excepte pel costat S, que denominem Ambient 1. La troballa d'una necròpoli andalusina sobre els nivells romans va alentir els treballs, que continuaren en la campanya de 2009, la darrera realitzada. Aquest espai estava delimitat a l'O pel mur UE 806, que en la seua meitat N es troba arrasat; al costat E pel mur UE 805; i al N pel mur UE 807, al costat O del qual s'obria una porta d'1,90 m de llum. Doncs bé, en la campanya de 2009 es documentà, per davall del brançal d'aquesta porta, una petita canal (UE 816) d'*opus signinum* que estava construïda directament sobre la roca natural.

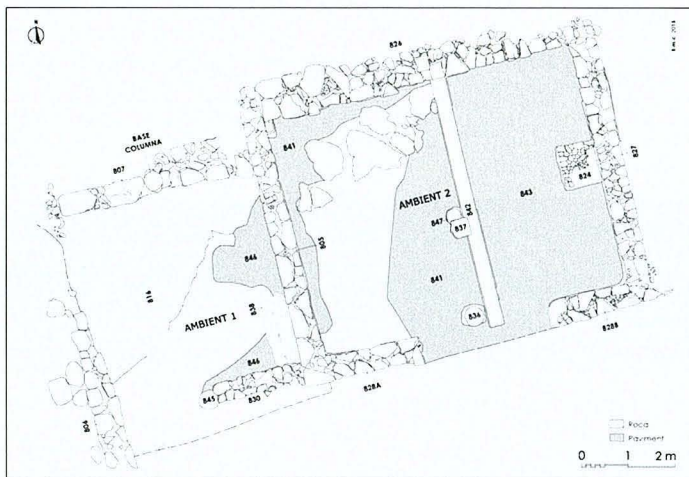
En la present campanya l'objectiu inicial fou completar l'excavació d'aquest Ambient 1 (fig. 2)². Amb aquesta finalitat calgué exhumar les restes de dos individus adults (UUEE 803 i 822), el primer dels quals es descobrí en la campanya anterior, i un altre d'infantil (UE 825). Com els dos exhumats en les campanyes de 2008 i 2009 (UUEE 802 i 808), els dos adults tenien una orientació general del cos O-E (cap-peus), en decúbit lateral dret, i el cap mirant al S-SE; l'infantil tenia la mateixa orientació

general dels anteriors, però estava dipositat en decúbit supí. Aquesta orientació sembla correspondre a l'època califal, quan els cossos miren cap a Còrdova.

Una vegada finalitzats els treballs d'exhumació, continuarem amb l'excavació de la UE 814, que ja havia estat parcialment excavada l'any 2009. Aquesta s'assentava directament sobre la roca, que en aquesta banda septentrional de l'Ambient 1 es troba a major altura, ja que l'extrem N de la Moleta està inclinat en direcció NO-SE. Per tant, a mesura que avançàvem en l'excavació de la UE 814 cap al S, anaren apareixent nous estrats d'amortització que cobrien l'esmentada canal UE 816. En la UE 814 aparegué una moneda de bronze, possiblement una imitació d'un antoninià de Claudi II (*ca.* 268-270)³, que juntament amb algun fragment de TSA C permet datar-la en les darreres dècades del s. III. Altres peces destacades d'aquest mateixa UE 814 són tres fragments de dos braçalets, un d'ivori i l'altre d'atzabeja⁴.

L'esmentada canalització, en el reblliment de la qual s'han trobat fragments de TSI, pot datar-se possiblement en la primera meitat del s. I dE, quan encara no s'havia edificat l'esmentat Ambient 1 (fig. 3). Aquest ha de datar-se al començament del s. II, ja que en la rasa de cimentació (UE 812) del mur que el tanca pel costat O (UE 806) s'han trobat alguns fragments de TSA A. Aquesta datació avançada, que com veurem també s'ha constatat en dos murs de l'Ambient 2, situat al seu costat E, exclou

Fig. 2. Planta general del Sondeig 8 (Autora: Lledó Molinos Carceller).

que aquestes habitacions pertanyen a una primera hipotètica fase edilícia d'època juli-clàudia que podria estar relacionada amb la construcció del fòrum i la reforma de tot aquest sector de la ciutat.

La funció de l'Ambient 1 és incerta, tot i que podria haver estat inicialment un carrer que posteriorment es tancaria amb la construcció del mur UE 807, que presenta una factura diferent, incorpora una base de columna assentada sobre la roca, està adossat al mur que el tanca pel costat E (UE 805) i no es troba alineat amb el mur UE 826 que tanca pel costat N l'Ambient 2, sinó avançat cap al S. La construcció d'aquest mur i la seua porta ha de correspondre a la darrera fase constructiva d'aquest Ambient 1. En la preparació del paviment (desaparegut) associat amb ella (UE 810), les ceràmiques més modernes que es van trobar són alguns fragments de TSA A. Com que aquest nivell es trobava sobre la UE 814, on aparegué l'esmentada imitació d'un antonià de Claudi II, aquesta fase ha de datar-se en un moment posterior que pot situar-se cap al final del s. III o ja a principis del IV.

D'altra banda, en l'extrem S d'aquest Ambient 1 es trobà una base de columna (UE 845) situada a 1,87 m del mur UE 805, que està alineada amb un altra, situada en la base del mur UE 807, i podria pertànyer a una porxada situada en aquest costat que donaria pas a una hipotètica entrada a l'Ambient 2 pel costat O. Finalment, tallats per la canalització i la base de columna, apareixen nivells

Fig. 3. Vista des del N de l'estat final de l'excavació de l'Ambient 1, amb la canalització i una de les bases de columna.

que només presenten ceràmica protohistòrica feta a mà (possiblement del Ferro Antic i de l'Ibèric Antic) i algun fragment de ceràmica ibèrica tornejada del tipus A. Aquests nivells, unificats dins de la UE 835, cobrien directament la roca del cingle i recolzaven sobre l'estructura UE 838, també assentada sobre la roca. Es tracta, possiblement, de restes d'època preromana.

L'àrea excavada s'amplià cap a l'E fins a comprendre una habitació de planta rectangular que denominem Ambient 2. Aquest estava igualment afectat per l'excavació de l'any 1958. Està delimitat pels murs UE 805, 826, 827 i 828-A i 828-B, dels quals el primer és mitger

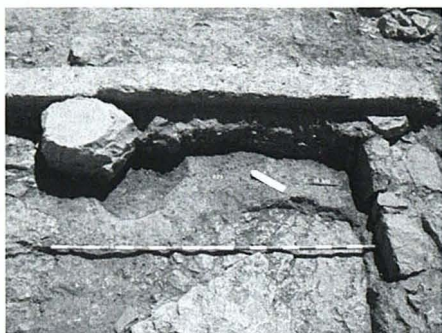

Fig. 4. Detall de l'Àmbient 2 amb la llar UE 880, la superfície de trànsit UE 879 i el barandat UE 842, tot just per davall de la base de columna UE 847.

amb l'Àmbient 1. Les seues dimensions són 6,65 x 5,73 m. Ací també es documentaren diverses estructures d'ocupació corresponents a una fase preromana, com nivells de trànsit de terra piconada (UUEE 878 i 879) associats a llars (UUEE 877 i 880) de cronologia ibèrica plena. D'aquests, el nivell d'ocupació del terra UE 879 i la llar UE 880 funcionaren de manera sincrònica amb el mur UE 868 (fig. 4). El mur UE 886 degué ser coetani del mur UE 838 de l'Àmbient 1, malgrat no estar connectats físicament, segons la seua cota, per probar-se

assentat directament sobre la roca i per la seua orientació ortogonal respecte d'aquest, al qual recolzen nivells amb presència només de materials ibèrics.

Quasi tots aquests estrats i estructures preromanes foren arrasats en el període imperial, i només es respectà l'orientació genèrica anterior d'alguns murs ibèrics que serviren per recolzar-ne de romans. La data de construcció d'aquest Àmbient 2 ve donada per les ceràmiques trobades a la rasa de cimentació (UE 865) del mur UE 827 i al fonament del mur UE 828-B, on aparegueren alguns fragments de TSH que la situen a partir de l'època flàvia. Aquesta datació pot ser coincident amb l'obtinguda a l'Àmbient 1, on com hem vist el mur que el tanca pel costat O (UE 806) ha de datar-se al principi del s. II. Els materials ceràmics de cronologia anterior, diversos fragments de TSI i TSG, es trobaren als nivells de rebliment i anivellament (UUEE 849 i 859) per a la preparació dels paviments. Entre ells figuren diversos fragments d'una mateixa peça de TSI decorada amb la marca intradecorativa *Saturninus*, possiblement de la forma Drag. IX, atribuïda a més d'un terrissaire i amb una datació entre el 15 aE i 15 dE (Oxe, *Comfort* 2000: 380, núm. 1799).

L'Àmbient 2 tenia el seu accés a través d'una porta orientada al S d'uns 2,75 m de llum que s'obria al centre del mur UE 828, i possiblement comptava amb una columna assentada sobre la base UE 847. Aquesta habitació presenta dues fases constructives que poden identificar-se a partir de la seqüència estratigràfica i la lectura

Fig. 5. L'Àmbient 2 des de l'E, amb les restes corresponents al segon moment d'ocupació.

dels paraments arquitectònics conservats. En un moment immediat a la construcció dels murs o poc posterior, aquest espai es divideix en dues parts mitjançant la construcció d'un mur de tàpia (UE 842) a la vora E de la columna que descansava sobre la base UE 847, i s'estuquen tots els seus paraments per l'interior. Aleshores l'habitació del costat E es dota d'un paviment propi (UE 849).

En un segon moment es derroca el barandat UE 842 i tot l'Ambient 2 passa a ser de nou un espai diàfan. Així mateix, es canvia la columna de la base UE 847 per altres dues que s'assenten en elements arquitectònics reutilitzats (UUEE 836 i 837), possiblement es refà el mur UE 805 i es prepara una llar de ceràmica de 80 x 62 cm (UE 824). D'altra banda, aquesta fase d'ocupació s'evidencia també per l'amortització de l'estuc conservat en els murs UUEE 805 i 827. Entre les ceràmiques trobades hi ha escassa TSH, abundant TSA A i algun fragment de TSA C, el que permet portar la data d'abandonament cap a la segona meitat del s. III, per tant en concordança amb el que succeeix a l'Ambient 1. Els nivells amb aquesta producció ceràmica són els més tardans documentats fins ara a la Moleta (Arasa 1987: 76; 2009b: 89; 2014: 101).

En darrer lloc, cal assenyalar que, tot i que la superfície situada a l'O del mur de tàpia UE 842 fou excavada, al costat E restaren almenys dos nivells per excavar per manca de temps: el paviment d'argila piconada amb evidències de rubefacció UE 864 i el nivell de preparació, encara no numerat (fig. 5). Aquests s'assenten directament sobre la roca i, com ja hem vist, foren tallats per la rasa constructiva (UE 865) del mur UE 827. Per tant, cal esperar a l'excavació d'aquest paviment per obtenir una datació que pot situar-lo en una fase preromana. Hom pot afegir que en els treballs de neteja del mur UE 826, que tanca pel costat N l'Ambient 2, es trobà un paviment de morter pertanyent a una estança situada a una cota superior que resta per excavar.

Donada la incertesa sobre la pròxima continuïtat dels treballs d'excavació a la Moleta, el sondeig 8 fou colgat amb la mateixa terra recuperada en aquesta campanya, amb un cobriment previ de les estructures amb fibra geotèxtil.

RAMIRO PÉREZ MILLÁN
NOVERINT, Coop. V
noverint.ramiro@gmail.com

FRANCES-XAVIER DUARTE MARTÍNEZ
SArq-Serveis d'Arqueologia
xesco@sarq.es

FERRAN ARASA I GIL
Dpt. de Prehistòria i Arqueologia
Universitat de València
Ferran.Arasa@uv.es

NOTES

1. Els alumnes foren els següents: S. Arribas Casado, J. Bono Querol, L. I. Molinos Carceller, A. Mª Molinos Querol, J. Monfort Mestre, R. M. Pascual Bordás, R. Roda Vicente, F. J. Rovira Marín, R. Ruiz García, M. Stan i G. Viñals Rallo. A tots ells els volem agrair l'interès i entusiasme en les tasques d'excavació. També volem expressar el nostre agraïment als arqueòlegs F. J. Hernández García, que va col·laborar en els darrers moments de l'excavació, i J. M. de Antonio Otal, que va ajudar el colgament del Sondeig 8, una vegada havia finalitzat el Taller.
2. La planta d'aquest sondeig ha estat confeccionada per l'arquitecta Lledó Molinos Carceller, que fou alumna del Taller, a qui volem agrair la seua col·laboració en els treballs de planimetria.
3. Agraïm al professor P. P. Ripollès Alegre la seua ajuda en la identificació d'aquesta moneda.
4. Volem agrair la identificació dels materials d'aquestes dues peces als professors M. Pérez Ripoll i T. Orozco Köller.

BIBLIOGRAFIA

- ARASA I GIL, F. (1987): *Lesera (La Moleta dels Frares, El Forcall). Estudi sobre la romanització a la comarca dels Ports*. Monografies de Prehistòria i Arqueologia Castellonenques, 2. Castelló de la Plana.
- ARASA I GIL, F. (2009a): Vuitena campanya d'excavacions a la ciutat romana de *Lesera* (La Moleta dels Frares, Forcall-Els Ports). *SAGVNTVM-PLAV* 41, 233-236.
- ARASA I GIL, F. (2009b): *La ciutat romana de Lesera*. Ajuntament de Forcall, Vinaròs.
- ARASA I GIL, F. (2014): *Lesera* (Forcall, Castellón). Balance de las excavaciones realizadas entre 2001 y 2009. *Ciudades romanas valencianas* (M. Oleína, ed.), Alacant, 85-106.
- DUARTE, F.-X.; MOLINOS, L. I. i PÉREZ MILLÁN, R. (2015): *Informe Preliminar. La Moleta dels Frares (Forcall, Ports). Campanya 2015 (Taller d'Ocupació: auxiliars d'Arqueologia)*, inèdit.
- OXÉ, A.; COMFORT, H. (2000): *Corpus Vasorum Arretinorum. A Catalogue of the Signatures, Shapes and Chronology of Italian Sigillata*. Bonn.
- PALMER, J. (2009): *Informe Preliminar. Excavació Ordinària Lesera 2009. Terrassa Central. Sondeigs 6, 8 i 9. (Forcall, Castelló)*, inèdit.

EL TEMPS

per Miguel Rodés. Gràfics Laia Ferrer.

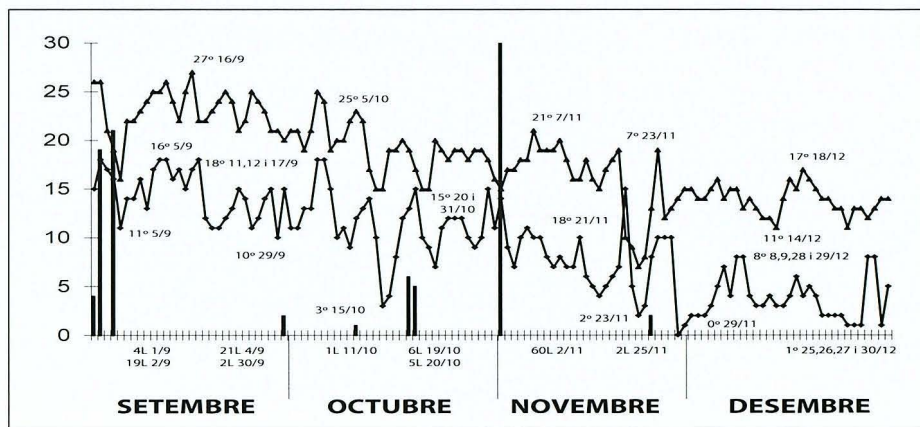
ESTACIÓ METEOROLÒGICA "FORCALL"

El mes de setembre, com de costum ha estat calorós, la màxima del mes la trobem el dia 16 amb 27° i les nits més caloroses els dies 11, 12 i 17 amb 18°, la mínima nocturna ha estat de 10° el dia 29, curiosament el dia més fresc es el 5 amb 16°, després de tres dies de pluja a primers de mes, amb tronades nocturnes amb força aparell elèctric, entre els dies 1, 2 i 4 es van recollir un total de 44 l/m², després molt sec, tant sols 2 l/m² el darrer dia del mes.

A l'octubre poca pluja i ambient calorós, la màxima del mes el dia 5 amb 25° i els dies més moderats 15° el 14, 15, 21 i 22, destacar una davallada brusca de temperatures nocturnes els dies 15 i 16 amb 3° i 4°. Pel que fa a la pluja en total 12 l/m² en total, repartits entre els dies 11, 20 i 21, els dies 4 i 25 van caure quatre gotes.

Al mes de novembre destacar com a fet més rellevant les pluges torrencials del dia 2, 60 l/m amb un sol dia, per fer mal, pràcticament no va a tornar a ploure en tot el mes, tant sols 2 litres el dia 25. Les temperatures han estat suaus, 21° de màxima el dia 7, a final de mes van baixar força, el dia 23 van assolir els 7° de dia i 2° de nit i el dia 29 vam arribar a una mínima rodona 0°. El vent va bufar fort i a ràfegues de cerç els dies 21 i 25. Al desembre el podríem considerar pla des del punt de vista meteorològic, res a destacar, o millor dit, destacar que no va ploure ni una gota, no va bufar el vent de forma significativa, va haver molts dies de sol i no van baixar massa les temperatures, tant sols les nits dels dies darrers del mes vam arribar a 1° positiu, la temperatura màxima del mes va se de 17° del dia 18.

	Mitjana màxima	Mitjana mínima	Total pluja	Màxim vent
Setembre	23°	14'6°	46l/m ²	
Octubre	19'3°	11'3°	12l/m ²	
Novembre	15'8°	7'6°	62l/m ²	21 i 25 cerç
Desembre	13'9°	3'8°	0l/m ²	1, 2, 8, 9, 27 i 28 oest

DEPORTES

por Fermin Peris

RUTA DEL GROC

El sábado 31 de Octubre se realizó una caminata denominada la Ruta del Groc, que tenía la salida a las 8'30 de la plaza Mayor de Forcall, pasando por les Rafolles y Roca Tallà, para terminar en el santuario de la Balma de Zorita en donde había un almuerzo, la vuelta a Forcall se hizo en autobús.

FUTBOL BASE

Para la temporada 2015-2016 han empezado a jugar en el campo de Forcall los equipos pre benjamín i alevín B de Els Ports F. C. La plantilla del alevín está formada por Manel, Ferran, Raul, Xavi, Hugo, Pablo, Ismael, Mijail y Marc. El entrenador es Juan Carlos Castel.

Sus resultados han sido = Almenara 1- Els Ports 8, Els Ports 3- Primer Toque de Castellón 1, Word Sport 0- Els Ports 3, Els Ports 6- Olímpic 1, Esportiu Villarreal 0- Els Ports 11, Andiamo Villarreal 6- Els Ports 6, Ripollés 2- Els Ports 2, Els Ports 10- Vanaròs C O, Benicarló C 1 Els Ports 3, Els Ports 4- Torresport O.

El alevín un año más está haciendo una gran temporada y a 31 de Diciembre se encuentra en la primera posición con 23 puntos seguido del Benicarló con 22, vamos a ver si pueden aguantar el liderato hasta final de temporada y proclamarse campeones.

La plantilla del pre benjamín está formada por Xavi, Adam, Bruno, Ángel, Raul, Omar, David Monfort, David Antolin, Iván Sabater, Iván Ibáñez e Iván Guardiola, siendo el entrenador el joven forcallano Cristian Conesa Miralles.

Sus resultados han sido Baix Maestrat 1- Els Ports 6, Els Ports

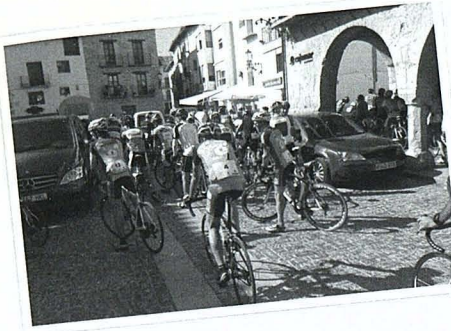
1- Vall D' Alba 4, Torreblanca 7- Els Ports 0, Els Ports 3- Cabanes 5, Vinroma 1- Els Ports 3, Els Ports 3- Alcocebre 0, Untad Vanaròs 5- Els Ports 0, Els Ports 11- Villafames 0, Benicarló C 2- Els Ports 4, Els Ports 1- Alcalá 2.

El pre benjamín después del año pasado que lo paso mal, este año está más asentado y está disfrutando con unos grandes partidos y con victorias.

El martes 10 de Noviembre dentro del programa Amunt Villarreal, el equipo amarillo mando a nuestra comarca al equipo "Vanda" que depende del gigante chino del mismo nombre.

Los 21 jugadores de toda la plantilla de este equipo está formada por jugadores chinos que desde hace tiempo se están formando en la cantera del Villarreal C.F. Se enfrentaron al cadete de Els Ports F.C. que está formado en su mayoría con jugadores de Forcall, en la primera parte el partido estuvo muy nivelado y se llegó al descanso con el resultado de 1-2, pero en la segunda parte su mayor fortaleza física (entrenan cuatro horas al día y algunos han sido internacionales con China) se impuso y terminaron ganando por 1-5.

■ RUTA CICLOTURISTICA

El día 27 de septiembre se celebró la XXVII edición de la Ruta Cicloturística del Maestrazgo, con salida y llegada en la localidad turolense Cantavieja, que atraviesa numerosos pueblos de nuestra comarca, con un recorrido de 72 kilómetros. A su paso por Forcall repostaron nuestra plaza mayor, donde fueron atendidos por un grupo de voluntarios, en las imágenes dos momentos de la caravana ciclista a su paso por Forcall.

■ LA II CURSA DE SANT SILVESTRE A FORCALL

El día 31 de desembre es va desenvolupar pels principals carrers de la nostra vila la II Cursa de Sant Silvestre.

A hores d'ara, aquesta cursa no és competitiva. Només té un caràcter lúdic i festiu. La

cursa va tenir una important participació de gent disfressada, i és que acomiadar l'any amb sentit de l'humor i a la vegada fent un lleuger esforç físic es va tornar a demostrar que va molt bé.

Una vuitantena de persones, entre organitzadors i inscrits vam participar en l'activitat del Club Esportiu Xafa-roques Forcall.

El recorregut eixia des de la plaça Major, carrer Sant Vicent, costereta de Màndol, carrer Sant Victor, placeta Sant Miquel, carrer del Carme, carrer de la Font, carrer Església, carrer Sant Roc, carrer Sant Ramon, carrer del Raval, Sant Cristófol, Fra Gaspar i per Sant Víctor finalitzava a la plaça. Una distància d'entre 1 i 1.5 quilòmetres que va donar lloc a moments còmics.

Dels més majors als més jovenets van completar el recorregut sense problema.

Esperem repetir la iniciativa el darrer dia del proper any!

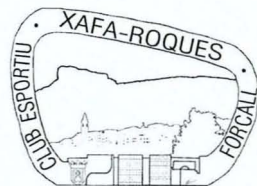

CLUB ESPORTIU XAFA-ROQUES FORCALL

No cal dir que a la comarca dels Ports en general, i a Forcall en particular, gaudim d'una orografia molt adequada per a la pràctica de nombrosos esports de muntanya. Aquests esports han estat practicats per forcallans i forcallanes des de fa molt de temps, però en els darrers anys l'augment de totes aquestes modalitats esportives -senderisme, escalada, btt, espeleologia... i moltes més- ha estat considerable. També és cert que esdeveniments anuals com la caminada de les Quatre Moles han contribuït de manera significativa a caminar i conèixer diferents indrets del propi terme i de les localitats veïnes. He d'afegir que practicar qualsevol mena d'exercici físic és molt beneficiós per a la salut a qualsevol edat i durant tot l'any.

Des de l'estiu 2013 s'han desenvolupat algunes activitats per veure la resposta de la gent del poble i aquesta no haguera pogut ser millor. La promoció va seguir a la tardor amb altres esdeveniments: activitats de cordes al poliesportiu, iniciació a l'escalada, iniciació a l'espeleologia, caminades, eixides amb bicicleta de muntanya, participació en el mercadet nadalenc... Hem d'agrair la participació de cada persona que ens ha recolzat i també el suport de l'Ajuntament que ens ha facilitat infraestructures i material per poder tirar endavant el projecte. I des de fa poc temps, tenim seu a l'antic poliesportiu.

Un grup de forcallans i forcallanes vam tindre la idea de aglutinar totes aquestes persones i aquests esports creant un grup de muntanya.

Després de donar-li alguna volta, el nom escollit va ser Club Esportiu Xafa-roques Forcall (CEXF). Vam demanar a una forcallana l'elaboració d'un logotip. A ella també agrair-li el seu treball.

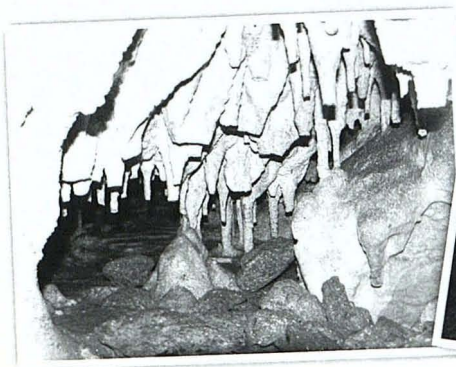
En un primer moment, el CEXF es va inscriure a la Federació d'Espeleologia de la Comunitat Valenciana; però per al proper 2016 volem ampliar les activitats a Ciclisme i Muntanya i Escalada (inscrivint el club i totes les persones interessades en aquestes dues federacions).

És important tenir la llicència federativa per a la pràctica segura d'activitats esportives. A més d'estar cobert en cas d'accident les diferents federacions ofereixen molts avantatges: formació, trobades, descomptes...

A partir d'aquest moment hi haurà activitats obertes per a tothom i altres on només podran participar les persones amb una fitxa federativa per qüestions de seguretat; o bé, els socis. Gràcies al Bisgargis per donar-nos l'oportunitat de promocionar el Club Esportiu Xafa-roques Forcall. Animeu-vos i feu-vos socis i sòcies.

Gaudiu de la natura tant com pugueu!

Podeu trobar més informació al següent blog:
<http://cexafaroques.blogspot.com.es/> / fer-nos arribar les
 vostres preguntes mitjançant aquesta adreça de correu
 electrònic: cmxafaroquesforcall@gmail.com

ESTUDI DEL PATRIMONI: ELS RIUS I EL BOSC DE RIBERA.

Una part important del nostre patrimoni es el paisatge, el natural i el humanitzat.

Al parlar de paisatge pensem en les moles, els cingles i els boscs de carrasques i pins. Avui us vull parlar del paisatge que tenim mes a la vora: els rius i el bosc de ribera.

Des de sempre els rius han sigut una part important de la vida de Forcall, la seva aigua mou molins i s'aprofita per regar les hortes, i el seu cabdal serveix per carregar l'aquífer del que prenen l'aigua per veure.

Quan hi ha tronades fortes, anem a veure si a eixit el riu i les grans riades s'emporten parets i algun bancal, com la que es va emportar el moli Potecari.

A l'any 2000 vam tindre una de les riades mes intenses de les darreres dècades, i com a conseqüència els rius van quedar escombrats, les sargueres del riu Caldes a les passeres que van a la font de l'om van desaparèixer, i mols altres arbres també.

El riu no només es el lloc per on passa l'aigua, sinó també el espai que te al costat i que aprofita la vegetació natural per instal·lar-se. Quan aquesta vegetació arriba al seu nivell màxim podem parlar de boscos de ribera, o de galeria, que formen un corredor natural per la fauna.

El 2001 El riu bergantes des de Morella fins al Guadalope va rebre la qualificació de LIC dintre el projecte Red Natura 2000. LIC vol dir localització d'interès comunitari, això significa que tot el que es faci en aquest espai ha de complir unes normatives de protecció de l'espai natural.

L'any 2007 la Confederació Hidrogràfica de l'Ebre va presentar un projecte de restauració de rius que incloïa el tram del Caldes i el Cantavella de Forcall i també del riu Bergantes aquest darrer amb la seva protecció de LIC.

Tenim fotos i recordem les obres del 2009, el moviment de grava al riu Cantavella sobre tot, després, la plantació d'arbres a la zona de la depuradora.

El 2008 es va redactar un nou projecte que afectava al riu Bergantes aquet més respectu-

ós amb la vegetació existent, d'aquest ens ha quedat les baranes de fusta i el sender que va a Ortell.

Al 2015 després de tots aquets antecedents, el riu ha anat fent la seva feina i les llavors s'han anat escampant i ara ja no sabem quin arbre es plantat i quin es nascut. Els arbres s'han fet els amos del riu, al menys d'una primera línia mol a prop de l'aigua. La repoblació oficial es va fer amb *Salix alba* Salze blanc i amb *Tamarix anglica* Tamariu, però el amo del riu es el Xop *Populus nigra*, i a davall de la fabrica també podem trobar el Alber o Xop blanc el *Populus alba*. La familia dels salzes també esta representada per les sargueres i algun desmai. A part d'aquests arbres fàcils d'identificar hi han mols altres, a part estan els arbust, i les herbes tot un ecosistema depenent de l'aigua, i de que no el malmetem. Ací només hem descrit una part del paisatge vegetal, tenim un patrimoni mol ric i variat per estudiar, per descobrir i per disfrutar, i a tocar del poble.

Ismael Carbó.

RECEPTARI: BOLLO CORRIDO EN MANSANA

Gràcies a la televisió i a la incorporació a la nostra societat de persones d'altres cultures, als viatges i a les noves tecnologies, tenim accés a uns tipus de cuina nous interessants i diferents al nostre o com a mínim al tradicional.

No tota la nostra gastronomia es saludable i recomanable però com a mínim te el seu valor cultural i reflexa una manera de viure que s'adaptava a les circumstàncies. Tenim receptes amb un al contingut calòric totalment desaconsellables amb la anomenada cuina mediterrània com la rosca tapada boníssima però de la que no podem abusar.

En canvi estudiar i publicar les receptes no engreixa i aquets treballs si que els podem fer, encara no s'ha publicat cap receptari o llibre de cuina de Forcall, aquí hi ha la meua aportació.

Un dels problemes que teníem els excursionistes era que en rutes mol llargues per no portat pes s'agafava poc menjar, i la deshidratació pròpia del esforç físic fa que costa d'empassar-se qualsevol aliment sòlid. Ho solucionàvem amb alguna fruita, fruits secs i galetes.

Un dia hem van convidar a Plum Cake, un pastís que incorpora fruita, això el fa mol més digerible. Vaig veure quina fruita tenia més a mà, les mansanes i quin pastís, el bollo corrido.

Suposo que aquest invent ja l'ha fet algú, inclús a Forcall però entre els meus coneguts no es feia, després de fer proves, vaig pensar que era ideal per a Les 4 moles, la recepta per fer-lo a casa seria la següent:

Bàsicament es un bollo corrido més mansanes, una mansana per cada ou.

4 ous

350 grams de farina

350 grams de sucre

175 grams de lleit (ho faig pesat tot)

175 grams d'oli

3 gasoses de paperet agres

1 kg. de mansanes tipus Golden o que siguin dolces i madures

Ratlladura d'una llima.

En un recipient (un bol) posem els ingredients líquids, els ous, més el sucre i la llima rallada, quan el sucre ja esta desfet anem afegint la farina, en una filosa manual anem remenant fins

que no quedin grumolls, reservem una mica de farina on barrejarem les gasoses i ho guardem.

De les 4 mansanes que tenim 2,5 anirien a dins de la pasta pelades llimpies i tallats a daus tipus ensaladilla russa, un cop tallades les podem afegir a la pasta així no s'oxiden. La resta de la poma pelada la tallem a lamines quedant mitges llunes de 2/3 mil·límetres de gruix vaja finetes.

Tenim el bol en la pasta i la mansana, les gasoses desfetes amb la farina, la mansana tallada per posar damunt. El forn escalfat a 175º.

Preparem la llanda amb el paper. Al bol afegim les gasoses i remenen perquè es reparteixi si ho fem bé la pasta del bol augmenta i surten bombolles, aboquem aqueta barreja a la llanda amb una llengua o una cullera escurem el bol, repartim una mica la pasta per tota la llanda, i posem al damunt la poma tallada com si féssim un bollo en mansana, algun tros s'afondara , no passa res.

Posem al forn i en 45, 50 minuts quan vegem que es tosta la part de dalt ja esta fet, el traiem i espolem sucre extra (no esta apuntat a la recepta) per damunt, aquet sucre amb la calor del pastís es fon i caramel·litza la poma i es el responsable d'un gust fort del pastís com si portes licor. Aquet pastís al incorporar la poma te molta més humitat i costa més de coure o sigue que millor que os quedi primet, 3 centímetres de gruix és el màxim que os aconsello. Si teniu el forn petit proveu la recepta amb 3 ous i reduint els altres ingredients. L'oli de gira-sol el sucre blanc i les pomes que siguin gustoses. Al tenir la poma per damunt, i també ajuda a que no es cremi.

Es pot servir a qualsevol moment jo recomano servir-lo amb una copa de cava brut ben fresc.

Ismael Carbó.

PULSO FORCALLANO

■ ALUMBRADO PÚBLICO

Se está llevando a cabo una mejora en el alumbrado público del pueblo por tal de poder ahorrar y ser más eficiente. Así esta actuación consiste en el cambio de luminarias en la C/Petra Palos, Puente y Cormull, así como las farolas desde la Avenida Tercer Centenario hasta el Convent, que dan luz a la carretera.

En concreto 30 luminarias, se modificarían del sector de la carretera, sustituyéndolas a LED de 60W, actualmente son de vapor de sodio de 250 W. Por otro lado se cambiarían 13 farolas de vapor de mercurio de 125 W de las calles citadas anteriormente, sustituyéndolas por vapor de sodio de 70 W, con reductor de flujo en cacerera.

Se conseguirá así un ahorro considerable en esta actuación valorada en 20.000 €, de los que 15.000€ se han conseguido de una subvención y el resto 5.000€ lo aporta el Ayuntamiento de Forcall.

■ VISITA DIRECTORA TERRITORIAL DE SANIDAD.

La nueva directora territorial de Sanidad, se ha desplazado a Forcall para mantener una reunión con el Alcalde de Forcall. De este modo se ha podido hablar del centro de salud y de los problemas en sanidad que afectan a la población. Las reivindicaciones han sido la posibilidad de poder realizar un centro de salud nuevo, por tal de poder recuperar para el edificio de la residencia el actual, pudiendo recuperar por tanto este espacio cedido. Esta demanda también tiene su razón de ser en la necesidad de tener más espacio en el centro de salud, ya que se necesitarían dos salas más (para urgencias y especialistas), así como la ampliación del almacén y el archivo, ahora mismo desbordados. Esta reivindicación también pudo ser constatada por la entrevista y visita que después realizó al centro, donde los facultativos le trasladaron demandas más técnicas, con nuevos aparatos necesarios y de espacio y mobiliario.

Además también hay que destacar la solicitud de dotar a la Comarca dels Ports y al Centro de Salud de Forcall por ser el más céntrico, de una SAMU, así como de un aparato de rayos X y la visita de más especialistas al centro de salud (Psiquiatría, fisioterapeuta, odontólogo..).

Recientemente se ha recibido también la visita del gerente económico del área de salud 1 de la

que dependemos Forcall, por tal de hacer la valoración económica.

■ RESIDENCIA Y SERVICIOS SOCIALES

Se ha procedido a la adjudicación de una nueva fase de la ampliación de la residencia consistente en la instalación en el nuevo edificio de la calefacción, así como la modificación de las anteriores instalaciones entre las que se encuentra el traslado de la antigua caldera de gasoil (se mantiene por si existe cualquier avería), al edificio nuevo, además de las obras de albañilería que se tienen que realizar. Esta nueva licitación asciende a 67.893 € y recae en una empresa local. Las obras tienen un plazo de ejecución de dos meses y en principio no deben afectar a la vida diaria de los residentes. En el aspecto de obras, destacar también que se está mejorando la evacuación de aguas de la parte trasera de la residencia, con la creación de un desagüe de pluviales.

Por otro lado el alcalde de Forcall, ha mantenido una reunión con la Directora General de Servicios Sociales Merce Martínez, así como la directora territorial y el subdirector económico de la Conselleria, todas ellas para tratar sobre la residencia de la tercera edad. En esta reunión se ha mantenido el propósito de acabar lo antes posible la ampliación de la residencia y poder concertar varias plazas de la misma. Además se ha trasladado el aumento del precio/plaza de 51 a 53 €, lo que supone alrededor de unos 30.000 € de más al año.

Además se ha insistido en la puntualidad de los pagos, que en este caso se está respetando. Destacando que actualmente se ha percibido todo el pago de la residencia, respecto de la Conselleria de Bienestar Social. Así en noviembre se percibió el 15 % (111.690 €) y el 17 de diciembre se ingresó el 40 % final (297.840 €), cumpliendo con los compromisos de la resolución. En esta reunión también se valoró ampliamente el servicio que por parte de la Residencia se está dando con el "menjar a casa", que se da a las personas mayores y que cuenta actualmente con unos 7 usuarios de media.

Por último destacar que se ha llevado a cabo la contratación de una empresa de reducción de costes, que después de la valoración en materia de seguros, extintores, suministro de luz, telefonía..., se ha podido hacer una recontractación de algunos de estos servicios con las mismas o diferentes compañías que comportará

el ahorro aproximado durante los dos próximos años de unos 5.194€.

■ NUEVAS HERRAMIENTAS DE COMUNICACIÓN/INFORMACIÓN

El Ayuntamiento de Forcall ha implantado dos nuevas herramientas de comunicación para dar a conocer todo tipo de actividades, eventos, bandos y noticias de Forcall. El primero lleva el nombre de InForMcall y es un servicio de WhatsApp, en el que para recibir noticias solo hace falta darse de alta en el Ayuntamiento o a través de la web www.forcall.es, dando un número de móvil y rellenando una hoja de inscripción.

Por otro lado existe una aplicación que el Ayuntamiento de Forcall desarrolla dentro del portal de la Diputación de Castellón y que también supone una mejora al acceso a la información del municipio. Esta aplicación se puede descargar desde (app ajuntaments de Castelló). También se ha instalado el programa Gestiona que permite realizar en el Ayuntamiento un mejor volcado y guardado de la información, ya que con ello se guarda en este portal toda la información que a lo largo de año se va generando. Este paso supone una menor utilización de papel a la vez que un mejor acceso administrativo a todos los expedientes.

■ REUNIÓN CONSELLERA INFRAESTRUCTURAS, DIRECTOR GENERAL CARRETERA Y DIPUTADO CARRETERAS DE LA DIPUTACIÓN CASTELLÓN

El Alcalde de Forcall ha participado en la reunión entre los municipios de Castellfort, Cintorres, Morella y Forcall y la Consellera y Director General de Infraestructuras, así como el diputado de carreteras de la Diputación de Castellón por tal de cerrar el acuerdo que permitirá realizar la mejora del Camí de la Canà, convirtiéndose en un vial de unos 5 metros y medio a 6 metros de anchura, así como la mejora del firme, lo que mejoraría la seguridad de este espacio tan transitado y vía de comunicación hacia Castellón y localidades vecinas. El compromiso es llevar a cabo una inversión de unos 1.300.000 €, asumido a partes iguales entre la Diputación y la Conselleria.

Por otro lado en esta reunión se aprovechó también para destacar la necesidad de poder llevar a cabo una actuación con slurry (alquitrán que es más antideslizante y es más rugoso), en el final de la recta de la Dehesa, en la carretera que va a Morella, donde ya se han

producido varios accidentes sobretodo cuando está la carretera mojada.

■ PABELLON POLIDEPORTIVO

Se ha instalado un dispositivo para mejorar la instalación de iluminación en el pabellón, el mismo consiste en la disponibilidad de unas fichas (se pueden conseguir en el Ayuntamiento y en la biblioteca), al precio de 1 €, que permite conectar la luz durante dos horas. Este dispositivo está exento de este pago para Asociaciones y Entidades del pueblo cuando se realizan las mismas. Por otro lado se ha aprobado la ordenanza de utilización y uso de este espacio y del pabellón viejo. Este último también ha sido repintado, presentando un mejor aspecto, a la vez que se han arreglado las placas desprendidas del techo.

Destacar que se ha recibido el pago de 58.000 € de la subvención de la realización del mismo que quedaba pendiente después de recibir la inspección del cumplimiento de la obra por parte de la Conselleria y aprobar la misma.

■ MEJORA DE INSTALACIONES MUNICIPALES Y MOBILIARIO

El hogar del jubilado ha sido mejorado con el pintado de la parte posterior, el patio y las puertas de acceso. Como consecuencia de las humedades, parte de la pintura y de la pared estaba desconchada y en mal estado. Por otro lado se ha procedido a el cambio de iluminación por Led, para poder ahorrar en el consumo.

El antiguo matadero que ahora hace las funciones de almacén de la residencia y de sala de matanza domiciliaria, también ha sido repintado ya que las humedades habían hecho saltar gran parte de la pintura. Se aprovechó también para pintar la sala de la caldera de biomasa, por lo que estos dos espacios han mejorado visualmente el aspecto externo de los edificios. Mejoras que también se han llevado a cabo en los lavaderos.

Los maceteros de la Plaza han vuelto a ser replantados para mejorar los huecos y fallos que existían, mejorando visualmente la estética de la Plaza. También se ha procedido a la mejora del árbol de la Plaza, con la plantación de flores alrededor y la aportación de tierra con sustrato.

Por parte del Ayuntamiento de Forcall se ha adquirido un nuevo escenario para las diferentes actuaciones que se lleven a cabo en la localidad. Este nuevo permite llevar a cabo una mejor regulación en altura, lo que hace que algunas actuaciones como la vida del Sant, pueda ser mejor representada y no tener que recurrir a una cesión de otro municipio, que a veces era difícil por la coincidencia. También permitirá tener varios montados dependiendo de la necesidad en cada momento. Su coste ha sido de unos 6.500 €, con una ayuda conseguida del 50%, aportando el resto por el Ayuntamiento y 1.000 € de l'Aplec.

El Ayuntamiento de Forcall se ha adaptado a la nueva normativa de piscinas públicas con la adquisición de un medidor de cloro y de turbidez, así como la instalación de un medidor de cloro y ph automático, todo ello con un coste de 4.115 €.

Se han llevado a cabo mejora en el abastecimiento de la red agua, ya que con la riada del pasado mes de noviembre, volvió a desterrar la tubería de agua que sube desde la Torre Dionisio. Se ha procedido a la excavación de nueva zanja y el tapado de la misma. Asimismo se ha pintado el depósito de regulación de encima de la antigua gravera, por tal de mejorar su preservación e integrarlo en el espacio.

MEJORA DE PISTAS

Por parte del Ayuntamiento, se ha procedido al repaso y mejora de varias pistas del término municipal para mejorar el tránsito por ellas, entre las más destacadas caben resaltar la de la parte baja de la Mola de la Vila, de la masía Torreselló a la Menadella, el acceso al Más de Roc, de la Torre Dionisio hasta límite con Xiva, a la masía Xorrador y por último la actuación del badén sobre el río Cantavieja y la pista que circula paralela al río. Estas actuaciones han contado con la ayuda de la Diputación de Castellón.

REUNIÓN PRESIDENTE CONFEDERACIÓN EBRO

El Alcalde de Forcall ha mantenido una reunión con el Presidente de la Confederación hidrográfica del Ebro, el pasado mes de septiem-

bre, junto con los alcaldes de Morella y Cincorres para hablar del nuevo Plan de Cuenca 2016-2020. Se puso sobre la mesa la necesidad de tener que limpiar el cauce de los ríos por tal de evitar peligro en caso de riadas. Se ha contemplado en el plan la mejora de abastecimiento a diferentes localidades, la realización de balsas de almacenamiento entre las que afecta a Forcall sería la realización de una en la zona de Freixemeno, que podría abastecer a explotaciones ganaderas de la zona.

También se insistió en la necesidad de mejorar los azudes y acequias de la zona.

LINEA 400 KW ESCATRON

A principios de diciembre salió a publicación en el BOE el informe de evaluación ambiental favorable del desvío de la línea de 400 KW, que actualmente circula próxima a la población, y que todos conocemos como de Escatron. Esta línea se tenía que desviar como consecuencia de la realización de la línea nueva que se está acometiendo en el término de Forcall. Ahora con esta aprobación se está pendiente de la aprobación definitiva del proyecto y con ello se procedería a la eliminación y traslado de esta línea. Así en una reciente entrevista con la delegada de Red Eléctrica, se fija el plazo aproximado del segundo semestre del año 2016 para que esto pueda llevarse a cabo.

MEJORAS EDUCATIVAS

Se ha vuelto a poner en servicio la atención a menores de edad de uno a tres años que desde el Ayuntamiento de Forcall se presta. En con-

creto son 7 los menores atendidos en horario de 9 a 14 h. Se ha aprobado una ordenanza nueva de funcionamiento, fijando en 60 € el coste mensual. Se trata de un servicio fundamental para permitir compatibilizar el trabajo y la vida familiar. Además se ha llevado a cabo la adquisición de nuevos juegos y de una televisión para poder disfrutar de videos para los más pequeños.

Por otro lado el Ayuntamiento de Forcall, se ha acogido a la línea nueva de ayuda que la Conselleria de Educación ha sacado dentro del programa Xarxa Llibres y que permitirá que todos los niños empadronados en Forcall de educación primaria y secundaria, tengan los libros de texto gratuitos. Este programa se financia a partes iguales entre Ayuntamiento, Conselleria y Diputación.

Por último destacar que el alcalde de Forcall ha mantenido una entrevista con el Director Territorial de Educación por tal de repasar y establecer las necesidades de la población en materia educativa, entre ellas la más necesaria que es la de poder cambiar de ubicación el comedor escolar, también la reducción de ratios en las unidades escolares rurales y otras demandas de mejora de las instalaciones de la escuela.

PLAN EMPLEO CONJUNTO

El Ayuntamiento de Forcall ha podido llevar a cabo la contratación de una persona durante casi dos meses dentro del Plan de Empleo Conjunto sufragado a partes iguales entre la Diputación, Conselleria, y Ayuntamiento. Esta persona lleva a cabo diversos trabajos de mejora de instalaciones y mantenimiento.

Además han finalizado los contratos de las dos personas dentro del programa EZONAIT, una de mejora y mantenimiento de las instalaciones turísticas y otra de refuerzo para la oficina de turismo. Esta ayuda destinada al 100 % para la contratación de estas dos personas, estaba dirigida a municipios declarados de interés turístico. Para ambos procesos se lleva a cabo el proceso de selección marcado por el SERVEF (Servicio Valenciano de Empleo y Formación), quien a su vez otorgó la ayuda

ACTIVIDADES CULTURALES Y FESTIVAS

Dentro de este espacio cabe destacar el inicio de nuevo del curso de la Escola de Música de Les Folies, que vuelve a realizarse en Forcall para continuar con la formación de este tipo de música de Rondalla. Los mismos con inicio del curso han realizado una actuación el pasa-

do 20 de diciembre, primero en la residencia y después al pabellón, abierta para toda la población.

En cuanto a formación, también se ha iniciado un nuevo curso de l'Escola Municipal d'Idiomes, que imparte los niveles A1, A2, B1, B2 y C1 de inglés con un precio de 30 € al mes.

En lo que respecta a Sant Antoni 2016, cabe destacar que se ha nombrado Cremaller d'Honor a Jaime Peñarroya Carbó. La entrega de este distintivo se realizó el día 15 de enero a las 19:30, como reconocimiento a su labor de difusión de la fiesta y del pueblo, a través del establecimiento que regentó durante décadas del Mesón de la Vila.

El pasado 31 de octubre los amantes del senderismo, volvieron a disfrutar de una Caminata organizada, en este caso por el Ayuntamiento de Forcall, recuperando la Ruta del Groc, que este año fue de Forcall a La Balma, por Rocatalà. En ella participaron unas 36 personas, que disfrutaron del recorrido. Ese mismo día por la noche tuvo lugar el Sopar de la Fam organizado por la parroquia cuyos beneficios se destinaban a proyectos de mosén Javier Obon en Ayacucho (Perú).

Como actividades más lúdicas destacar la celebración de la fiesta Halloween por la penya Taurina Els Cornupetes, también la vuelta de la Espardenya Rock y la orquesta de Nochevieja por parte de la Comisión de fiestas. También la Santantonà organizó una orquesta con motivo de la Tallà del maio el día 26 de diciembre.

La Fireta de Nadal, organizada por la Asociación la Forca, que se celebró en el pabellón el día 6 de diciembre, volvió a ser un éxito con la participación de las diferentes entidades y asociaciones del pueblo y actuaciones para los más pequeños, con los integrantes de labadabadú. Además de recogida de juguetes y alimentos para la Cruz Roja.

Forcall acogió la entrega de premios del I Concurso Bionord de Proyectos y Esculturas con material reciclado. Este acto se celebró el día 18 en la residencia de la tercera edad de Forcall, ya que ellos fueron los ganadores del concurso.

El pabellón viejo también está siendo utilizado para realizar diversas actividades de formación en el aspecto deportivo, así como el gimnasio donde la asociación de mujeres ha instalado bicicletas de spinning, a la vez que se realizan diferentes cursos de mantenimiento.

El Ayuntamiento de Forcall y la Guardia Civil, organizaron una charla sobre Seguridad, dentro del Plan Mayores, por tal de prevenir Robatorios y Estafas. La charla tuvo lugar en el hogar del jubilado.

LA FIRETA DE NADAL

La Colònia va tornar a
col·laborar amb manualitats
pels més menuts.

NOTÍCIES BREUS

■ ENAIXIMENTS

El dia 26 de març, a Castelló, **Hugo Ibáñez Calvo**, fill de Silvia i Eduardo (nét d'Amparo de la farmàcia).

El dia 2 d'agost, a Andorra (Terol), **Alejandra Sangüesa Borrás**, filla d'Enrique i Trini, néta de Juan Borrás (ca Cacu).

El dia 4 de novembre, a Castelló, **Mario García Gil**, fill de Carlos i Alejandra, nét de Concha i Domingo de Ca Caixes.

El dia 9 de desembre, a Castelló, **Maria Carbó García**, filla de Noemi i Miguel (de ca Torrero), néta del vocal de la Colònia José Miguel Carbó.

El dia 9 de desembre, a Forcall, **Hugo Clapés Sorribes**, fill d'Oscar i Montse, regidora de l'ajuntament de Forcall.

Moltes felicitats

■ MATRIMONIS

El dia 22 de setembre, a l'església de la Mare de Déu de l'Assumpció de Forcall, van contraure matrimoni **Alejandro Milián Querol i Alicia Amela Altaba** (ca Tonet).

El dia 3 d'octubre, a la Casa de la Vila de Forcall, van contraure matrimoni **José María Moles García i Mónica Segura García** (ca Samuel).

Enhorabona.

■ POBLE MES BONIC

La capital de la comarca Dels Ports, Morella, va ser escenari de la celebració del 25è aniversari de Ferrero Rocher, en ser escollit com a poble més bo i bonic per votació popular. Destacar la presència del popular presentador **Jesús Vázquez** que va fer de mestre de cerimònies al programa que va emetre Telecinco. Menció especial per l'enllumenat que ha lluit per aquestes festes de Nadal que ha multiplicat les visites de veïns de la comarca i turistes.

■ DEFUNCIONS

El dia 13 de desembre, a Castelló, **Ovidio Monfort Piquer** (del Mas de Roc), als 81 anys.

El dia 22 de gener, a Barcelona, **Gloria Mendaza Álvarez de Eulate**, als 87 anys.

Fem arribar el nostre condol a la família Pujadas-Polo per la pèrdua de **Mireia, Bruna i Sira** el 9 de desembre a Girona.

En pau descansin.

■ MILLOR HUMORISTA

El monologuista forcallà **Niko Víctor** es proclamà guanyador del concurs organitzat per tal de buscar al millor humorista de Catalunya, a la gran final celebrada a Banyoles, al programa Imon. cat de la Xarxa de televisions locals de Catalunya. Enhorabona per aquest premi.

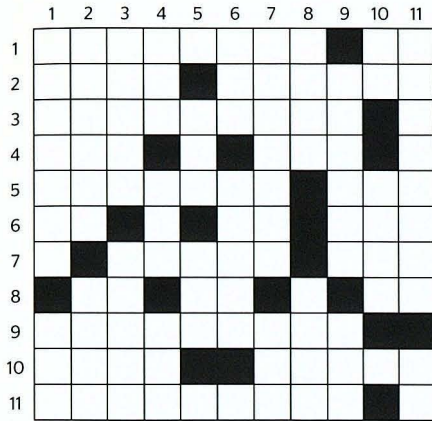
■ ELECCIONS

Resultat de les eleccions al Congrés dels Diputats celebrades a Forcall el dia 20 de desembre: PP 91, PSOE 88, Compromís-Podem 49, Ciutadans 23, Unitat Popular 8, PCPE 3, ARAPV 2, UPyD 2, PACMA, 2 Recortes cero 1, Vox 1, CCD1, vots en blanc 4, vots nuls 0.

Taula electoral, president Diego Artola, vocals José Julián i Francisco Xervet.

CRUCIGARGIS n° 71 per Francesc Carceller

“PASTES TÍPIQUES DEL FORCALL”

Ara que s'acosta La Santantoná, que millor tema que les típiques delícies originaries del poble...

Com sempre, el crucigargis està en castellà; fer-lo en català/valencià seria una gran dificultat per resoldre'l i també per a mí confeccionar-lo. Però les defincions de les pastes sí que estan en el seu nom original!!

HORIZONTALES: 1. La primera de las pastas, una de las emblemáticas. Doscientos. 2. Nombre de varón. Premio por ganar un torneo o campeonato. 3. Relleno que se le pone a algunas pastas. Consonante. 4. Recto. Consonante. En catalán, torre que en lo alto tiene una luz para orientar a los barcos en la noche. Vocal. 5. Nombre de la pasta lista para amasar y dar forma a las pastas forcallanas. Comité Olímpico Español. 6. Mil kilos. Uno. Al revés y en francés, preposición. Al revés,

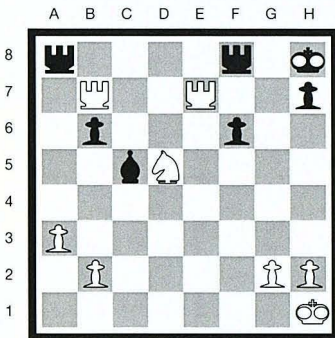
prefijo numérico. 7. Vocal. El pan más emblemático del pueblo. Siglas bancarias de un impuesto. 8. Dios romano del sol. Interjección arriera. Consonante. Al revés, siglas de una sociedad mercantil. 9. En plural, producto hortícola imprescindible para los rellenos de las pastas. 10. No creyente. Todas las vocales, pero desordenadas. 11. Otra pasta típica muy famosa, en plural. Nitrógeno.

VERTICALES: 1. Otro nombre que se le da a la Olla Forcallana. Segundo hijo de Noé. 2. Al revés y coloquialmente, nombre de varón. Espacio indefinido y corto de tiempo. 3. Intensidades o perfiles acústicos. Establecimientos donde se va a beber y a conversar con los amigos. 4. Al revés y en catalán, la materia prima que se usa para coser. Pariente próximo. En catalán, instrumento que se usa para practicar el deporte del béisbol o el cricket. 5. Cincuenta. Furia. Interprete un escrito. La primera. 6. Siglas de cualquier empresa no estatal o comunitaria que ofrece trabajo. Al revés, estado físico general (bueno o malo) de las personas. Consonante usada en matemáticas. 7. Amasado con trufas. Sede. 8. Al revés, nombre de mujer. Existan. 9. El relleno de "les pastes". Señal internacional de socorro. 10. Nombre de letra. Por vía verbal. Un romano. 11. Otra de las "pastes" conocidas en el mundo entero, en plural. Indeterminado.

ESCACS n° 59

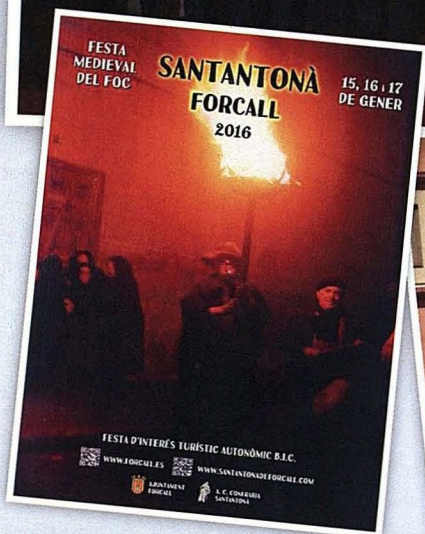
LES BLANQUES JUGUEN I FAN MAT EN DUES JUGADES

Aquest es mooolt fàcil!! Es un dels que faig servir amb els meus alumnes quan començem a tractar els temes dels finals de partida...no trigareu gaire a trovar-lo!

El president de la Generalitat Valenciana no es va voler perdre la Santantonà de Forcall 2016.

▲ Cartell anunciador de la Santantonà 2016, il·lustrat amb una magnífica imatge del fotògraf Ramon Manent. Al proper número donarem una àmplia informació de la festa.

EXEMPLAR GRATUÏT

Ximo Puig i Santi Pérez a l'acte de signatura al llibre d'honor de Forcall.

E-MAIL: CFORC@HOTMAIL.COM

SI VOLEU INFORMACIÓ DE FORCALL, LES FESTES, ACTIVITATS, ESTABLIMENTS O VISITAR ELS SEUS MUSEUS I LLOCS D'INTERÉS, CONTACTEU AMB L'OFICINA DE TURISME (TEL. 964171290) O VISITEU LA PÀGINA WEB [HTTP://WWW.FORCALL.ES](http://WWW.FORCALL.ES)

BISGARGIS: C/ Bruc, 62, pral., 2^a - 08009 Barcelona

FOTOS: José Ramón Gil, Ximo Segura, Ismael Carbó, Eva Fornell, Sergi i Héctor Bordàs i Vicent Pascual.

EDITA: Colònia Forcallano-catalana. **REDACCIÓ:** Carme Ferrer, Sergi Bordàs.

IMPRIMEIX: TORMIQ, S.L. Arts Gràfiques · Major de Sarrià, 139 - 08017 Barcelona · www.tormiq.com